



Universiteit  
Leiden  
The Netherlands

## Jaaroverzicht internationale kinderrechten 2021

Liefwaard, T.; Dijck, L.M.F. van

### Citation

Liefwaard, T., & Dijck, L. M. F. van. (2022). Jaaroverzicht internationale kinderrechten 2021. *Tijdschrift Voor Familie- En Jeugdrecht*, 2022(6), 189-192. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3513487>

Version: Publisher's Version

License: [Licensed under Article 25fa Copyright Act/Law \(Amendment Taverne\)](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3513487>

**Note:** To cite this publication please use the final published version (if applicable).

# Jaaroverzicht Internationale Kinderrechten 2021

FJR 2022/38

In het jaar 2021 heeft het VN-Kinderrechtencomité voor het eerst beslist op een klacht over internationale kinderrechten in het kader van klimaatverandering. Aanleiding om in dit jaaroverzicht in te gaan op deze zaak en tevens een aantal andere belangwekkende ontwikkelingen te bespreken. Dit jaaroverzicht betreft de periode januari 2021 tot en met maart 2022.

## 1. Inleiding – intergenerational justice

Het afgelopen jaar laat zien dat internationale kinderrechten niet alleen betekenis hebben voor diverse klassieke thema's in het familierecht en jeugd(straf)recht, maar ook zien op nieuwe ontwikkelingen die onze wereld, vandaag en in de toekomst, beïnvloeden. Natuurlijk springt dan de klimaatcrisis in het oog, een mondiaal thema dat zeer relevant is voor het Nederlandse Koninkrijk en bovendien onder jongeren zelf enorm leeft. Wereldwijd roepen kinderen en jongeren op tot het maken van betere afspraken om klimaatverandering tegen te gaan. Zij verwachten actie van de politieke leiders en beroepen zich daarbij op kinderrechten als het recht op leven en ontwikkeling, het recht om niet te hoeven vluchten voor klimaatverandering en het recht op gezondheid.<sup>2</sup> Interessant daarbij is dat kinderen en jongeren niet zozeer alleen voor zichzelf opkomen, maar juist ook voor de toekomstige generaties. Internationale kinderrechten worden in dit verband van betekenis voor de huidige generatie en voor toekomstige generaties. Of zoals Roman Krznaric het beschrijft in zijn boek *The Good Ancestor*<sup>3</sup> ("De goede voorouder"): kinderrechten zijn een belangrijk vehikel in de strijd voor intergenerationale rechtvaardigheid, ook wel *intergenerational justice*. Het beginsel van intergenerationale rechtvaardigheid biedt de huidige generatie de mogelijkheid om in rechte, ten behoeve van toekomstige generaties, te strijden voor mondiale klimaat-rechtvaardigheid. En dat kan ook van betekenis zijn voor andere kinderrechtenthema's, waaronder klassieke thema's als bescherming tegen geweld, alternatieven voor vrijheidsbeneming (zoals gesloten jeugdhulp) of preventie van jeugdcriminaliteit.

## 2. Klimaatcrisis en kinderrechten

### 2.1 *Sacchi e.a. t. Argentinië e.a.*

Op 23 september 2019 hebben zestien kinderen uit twaalf verschillende landen een klacht ingediend bij het VN-Kinderrechtencomité onder het derde Facultatief Protocol bij het VN-Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK of VN-Kinderrechtenverdrag). De klacht was gericht tegen Argentinië, Brazilië, Frankrijk, Duitsland en Turkije. De kinderen klaagden bij het Comité over kinderrechtenschendingen nu landen onvoldoende maatregelen zouden nemen tegen klimaatverandering. Volgens de kinderen komen verschillende rechten onder druk te staan, te weten het recht op leven en ontwikkeling (artikel 6 IVRK), het recht op gezondheid (artikel 24 IVRK), het recht van kinderen uit minderheidsgroepen om de eigen cultuur te beleven (artikel 30 IVRK) en het belang van het kind (artikel 3, lid 1 IVRK). Tijdens de behandeling van de klacht ging het Comité voor het eerst over tot het horen van de kinderen. Op 22 september 2021 heeft het Comité de klacht krachtens de regels van het Facultatief Protocol niet-ontvankelijk verklaard, nu het Comité moest vaststellen dat niet alle nationale rechtsmiddelen waren uitgeput.<sup>4</sup> De kinderen waren direct naar het Comité gestapt, omdat de aan te wenden rechtsmiddelen naar hun idee geen effectieve uitkomst zouden bieden. Daarnaast betoogden de kinderen dat zij geconfronteerd zouden worden met onnodige vertraging van de nationale rechtsgang, zowel ten aanzien van het verkrijgen van een beslissing als de implementatie daarvan. Het Comité ging hier echter niet in mee en is daardoor niet toegekomen aan de inhoudelijke behandeling van de klacht. Dit laat onverlet dat het Comité wel heeft overwogen dat een staat verantwoordelijk kan worden gehouden voor het veroorzaken van schade bij kinderen, zowel binnen als buiten de landsgrenzen, indien binnen de staat onvoldoende maatregelen zijn genomen om deze schade te voorkomen.<sup>5</sup>

Opvallend is dat het Comité na afloop van deze zaak een open brief aan de kinderen heeft gepubliceerd op zijn website met daarin een kindvriendelijke versie van de beslissing.<sup>6</sup> Daarbij roept het Comité de kinderen op om zich vooral niet te laten ontmoedigen door het feit dat ze niet konden worden ontvangen in hun klacht. Het Comité spreekt in de brief de hoop uit dat zij doorgaan met hun strijd voor een beter klimaat.

1 Prof. mr. dr. T. (Ton) Liefwaard is vice-decaan en UNICEF-hoogleraar kinder-rechten aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden. Hij is medewerker en oud-redacteur van FJR. Mr. L.M.F. (Lisanne) van Dijk is onderwijs- en onderzoeksmedewerker aan de afdeling Jeugdrecht, Universiteit Leiden.

2 Zie onder meer de uitspraak van het Bundesverfassungsgericht op 24 maart 2021 - 1 BvR 2656/18 -, paras. 1-270, [http://www.bverfg.de/e/rs20210324\\_1bvr265618en.html](http://www.bverfg.de/e/rs20210324_1bvr265618en.html).

3 Roman Krznaric, *The Good Ancestor: How to Think Long Term in a Short-Term World*, Random House UK Ltd., 2021.

4 Artikel 7 sub e *Third Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on a communications procedure*.

5 Committee on the Rights of the Child, CRC/C/88/D/104/2019 (Chiara Sacchi et al. and Ramin Pejan et al. v. Argentina), 11 November 2021. Zie ook: M. Wewerinke-Singh, *Communication 104/2019 Chiara Sacchi et al v. Argentina et al*, Leiden Children's Rights Observatory, Case Note 2021/10, 28 October 2021.

6 Zie ook: T. Liefwaard, *Open Letter on Climate Change*, Leiden Children's Rights Observatory, 20 oktober 2021.

## 2.2 **Concept General Comment No. 26 – kinderrechten en het milieu**

De klacht hiervoor besproken heeft het Comité gesterkt in de gedachte dat het een algemeen commentaar, een *General Comment*, moet opstellen rond het thema kinderrechten en het milieu. Dit commentaar zal speciale aandacht hebben voor klimaatverandering en heeft als doel verdragstaten bij het IVRK uit te leggen hoe zij de rechten van kinderen dienen te beschermen in kwesties met betrekking tot milieu en klimaat. In december 2021 heeft het Comité een publieke consultatie geopend over het concept van het nieuwe algemene commentaar. De consultatie loopt tot oktober 2022.

## 2.3 **Rapport UNICEF over de klimaatcrisis**

Op 20 augustus 2021 heeft UNICEF het rapport *The Climate Crisis is a Child Rights Crisis: Introducing the Children's Climate Risk Index* uitgebracht.<sup>7</sup> Het rapport gaat in op de gevolgen van klimaatverandering voor (kwetsbare) kinderen. Aan de hand van een *Children's Climate Risk Index* (CCRI) wordt gemeten in welke landen of gebieden kinderen een (extreem) hoog risico lopen op blootstelling aan de schadelijke gevolgen van klimaatverandering. Kinderen kunnen onder meer worden blootgesteld aan waterschaarste, overstromingen, tropische stormen, hittegolven, ziektes, luchtvervuiling en lucht-, water- en bodemverontreiniging. Uit de analyse blijkt dat wereldwijd bijna de helft van de kinderen in een land leeft dat geclassificeerd wordt als 'extreem hoog risico'. UNICEF roept overheden en bedrijven op om meer te investeren in het verbeteren van toegang tot essentiële diensten voor kinderen, zoals sanitaire voorzieningen, gezondheidszorg en onderwijs. Ook roept UNICEF op de uitstoot van broeikasgassen te verminderen, kinderen te onderwijzen over het klimaat en kinderen en jongeren te betrekken bij nationale, regionale en internationale klimaatonderhandelingen- en besluiten.

## 3. **De Dag van Algemene Discussie over kinderrechten en alternatieve zorg**

Op 16 en 17 september 2021 heeft onder leiding van het VN-Kinderrechtencomité de Dag van Algemene Discussie over kinderrechten en alternatieve zorg plaatsgevonden. Politici en beleidsmakers, non-gouvernementele organisaties, internationale en nationale mensenrechtenorganisaties, het bedrijfsleven, individuele experts en kinderen waren uitgenodigd om deel te nemen. Tijdens deze dagen werd gesproken over de wijze waarop het VN-Kinderrechtenverdrag bescherming biedt aan kinderen in alternatieve zorg (lees: uithuisplaatsingen in het kader van pleegzorg en/of andere jeugdbeschermingsmaatregelen) en op welke vlakken het IVRK meer waarborgen verwacht om de rechten van kinderen te beschermen. Centraal stonden de zorgen omtrent het onnodig scheiden van kinderen van hun familie en de wijze waarop moet worden gehandeld

in situaties waarbij het scheiden van kinderen van hun familie onvermijdelijk is. Daarnaast bood de Dag van Algemene Discussie de mogelijkheid om te reflecteren op de implementatie van relevante internationale regelgeving, waaronder de *UN Guidelines for Alternative Care of Children*. Ook werd stilgestaan bij de ontwikkelingen sinds het aannemen van de resolutie van de Verenigde Naties over kinderen zonder ouderlijk gezag op 18 december 2019 en het eindrapport van de *UN Global Study on Children Deprived of Liberty* (2019), en bij de gesprekken tussen het VN-Kinderrechtencomité en het VN-Comité voor de Rechten van Personen met een Handicap.

In de aanloop naar deze Dag van Algemene Discussie kon iedereen, volwassenen en kinderen, in het kader van een publieke consultatie een bijdrage indienen bij het VN-Kinderrechtencomité. Het Comité heeft rond de 200 bijdragen mogen ontvangen over onder meer de impact van de coronacrisis, gezinshereniging, pleegzorg, participatie van kinderen, de kwaliteit van de zorg, gesloten jeugdhulp en kindermishandeling. Ook vanuit Nederland is een aantal bijdragen ingediend gericht op kwesties rondom de samenplaatsing van broers en zussen bij uithuisplaatsingen, de aanbevelingen van de Commissie Onderzoek Geweld in de Jeugdzorg (Commissie De Winter), interlandelijke adoptie, periodieke toetsing van uithuisplaatsingen en *access to justice* voor kinderen in alternatieve zorg.

## 4. **Nieuw General Comment: de rechten van het kind in relatie tot de digitale wereld**

Het VN-Kinderrechtencomité heeft tijdens de 86<sup>e</sup> sessie een nieuw *General Comment* aangenomen over kinderrechten in relatie tot de digitale wereld. In dit algemeen commentaar geeft het Comité belangrijke kinderrechtenuitgangspunten weer met betrekking tot het waarborgen van rechten van kinderen in relatie tot de digitale wereld. Het Comité gaat onder meer in op het recht op privacy, het recht op bescherming tegen discriminatie, het recht op onderwijs en het recht op vrije tijd, spel en recreatie. Kinderen groeien immers op in een digitale wereld. Zij dienen enerzijds te worden beschermd tegen de risico's. Anderzijds biedt de digitale wereld veel kansen en mogelijkheden. Het Comité gaat in op de rol en verantwoordelijkheid van bedrijven, ouders en kinderen zelf. Ook benadrukt het Comité het belang van internationale en regionale samenwerking. Alle landen die het VN-Kinderrechtenverdrag hebben ondertekend dienen vanaf nu verantwoording af te leggen aan het Comité over hoe het gaat met de naleving van kinderrechten in de digitale wereld. Bij de totstandkoming van dit 25<sup>e</sup> commentaar zijn kinderen direct betrokken geweest. Zo zijn er gesprekken gevoerd met 709 kinderen uit 28 verschillende landen. Hun inbreng heeft direct invloed gehad op de tekst van het commentaar. Zo begint het Comité met het citeren van een aantal uitspraken van kinderen die voortvloeien uit de publieke consultatie.

<sup>7</sup> UNICEF, *The Climate Crisis is a Child Rights Crisis: Introducing the Children's Climate Risk Index*, 2021.

## 5. Nieuwe kinderrechtenstrategie en Kindgarantie van de Europese Commissie

Op 24 maart 2021 heeft de Europese Commissie haar nieuwe kinderrechtenstrategie gelanceerd. De kinderrechtenstrategie stelt de rechten en belangen van kinderen centraal binnen het beleid van de Europese Unie. Dit is volgens de Europese Commissie noodzakelijk ter bescherming en ondersteuning van kinderen in kwetsbare situaties. De kinderrechtenstrategie biedt ondersteuning aan lidstaten om kinderrechten bij de uitvoering van EU-beleid te waarborgen en te versterken. Ook nodigt de Europese Commissie lidstaten uit om op nationaal niveau met eigen initiatieven te komen voor een betere bescherming van kinderrechten. De kinderrechtenstrategie ziet op een grote diversiteit aan onderwerpen, die zijn samengebracht onder de volgende thema's: participatie in het politieke en democratische leven, sociaaleconomische inclusie, gezondheid en onderwijs, het bestrijden van geweld tegen kinderen, *child-friendly justice* en het bevorderen van kinderen in de digitale wereld. Daarnaast heeft de Europese Commissie het voornemen om toe te werken naar wederzijdse erkenning van familierelaties binnen de Europese Unie. In 2022 zal de Europese Commissie een horizontaal wetgevend initiatief voorstellen ter ondersteuning van de wederzijdse erkenning van ouderschap tussen lidstaten. De geldige erkenning van het ouderschap in één lidstaat dient bijvoorbeeld eveneens geldig te zijn in een andere lidstaat. De nieuwe kinderrechtenstrategie van de Europese Commissie vervangt de oude die in 2015 was verlopen. Daarmee onderstreept de Europese Unie opnieuw het belang van kinderrechten voor kinderen in de 27 lidstaten. Met behulp van Eurochild, UNICEF, Save the Children, World Vision en Child Fund Alliance hebben meer dan 10.000 kinderen en jongeren inbreng kunnen leveren ten behoeve van de nieuwe strategie.

Gelijktijdig met de lancering van de kinderrechtenstrategie heeft de Europese Commissie – in het kader van sociaaleconomische inclusie, gezondheid en onderwijs – een voorstel gedaan voor instelling van een Europese Kindgarantie. In het kader van de Europese Kindgarantie wordt lidstaten aanbevolen om kinderen in armoede gratis en doeltreffende toegang te bieden tot gezondheidszorg, onderwijs en gezonde maaltijden per schooldag. Daarnaast dient elke lidstaat een nationale kindergarantiecoördinator aan te wijzen en om de twee jaar verslag uit te brengen aan de Europese Commissie. Op 14 juni 2021 heeft de Raad van de Europese Unie de aanbeveling aangenomen. Dit betekent dat Nederland op grond van de Kindgarantie armoede en sociale exclusie onder kinderen dient te bestrijden en een nationale kindergarantiecoördinator dient aan te stellen.

## 6. Het VN-Kinderrechtencomité over het Koninkrijk der Nederlanden<sup>8</sup>

In november 2020 heeft de Nederlandse regering in het kader van de vijfjaarlijkse rapportage verantwoording afgelegd aan het Comité over de naleving van het IVRK.<sup>9</sup> De rapportage heeft betrekking op het gehele Koninkrijk – Nederland, Bonaire, Sint-Eustatius, Saba, Aruba, Curaçao en Sint-Maarten. In februari 2022 heeft er een ontmoeting – de zogenaamde *constructive dialogue* – plaatsgevonden tussen het Comité en vertegenwoordigers van Nederland, Aruba, Curaçao en Sint-Maarten. Tijdens de sessie kwam een groot aantal onderwerpen aan bod, waaronder staatloosheid en nationaliteit, kinderen in alternatieve zorg, gezinshereniging, kindermishandeling, psychische zorg voor kinderen, pesten op school en drop-outs, asielprocedures en kinderen in conflictgebieden. Op 17 februari 2022 heeft het Comité zijn aanbevelingen uitgebracht, de *Concluding Observations and Recommendations*.<sup>10</sup> In de aanbevelingen wijst het Comité de Nederlandse regering in het bijzonder op de urgentie tot het treffen van maatregelen op het gebied van bescherming van kinderen tegen discriminatie en kindermishandeling, kinderen met een handicap, de jeugdhulp, de klimaatcrisis, kinderen in een migratiecontext en het jeugdstrafrecht. Ook riep het Comité Nederland opnieuw op om de voorbehouden bij het IVRK, in het bijzonder bij artt. 26, 37 (c) en 40, in te trekken.

## 7. Recente kinderrechtenpublicaties en relevante promoties

### Publicaties (boeken):

- C. Fenton-Glynn, *Children and the European Court of Human Rights*, Oxford: Oxford University Press 2021.
- U. Kilkelly, L. Lundy & B. Byrne (eds.), *Incorporating the UN Convention on the Rights of the Child into National Law*, Cambridge: Intersentia 2021.
- C.M. Sandelowsky-Bosman, T. Liefwaard, S.E. Rap en F.A.N.J. Goudappel, *De rechten van ongedocumenteerde kinderen in Curaçao. Een gezamenlijke verantwoordelijkheid*, Den Haag: Boom juridische uitgeverij 2021.

### Promoties (in Nederland):

- C. van Niekerk-Jacobs, *Realising the right to reproduce with assistance in South Africa*, Universiteit Leiden, 10 november 2021.

<sup>8</sup> Anders dan voorgaande jaren wordt dit keer niet uitgebreid stilgestaan bij de beslissingen van het VN-Kinderrechtencomité in het kader van het derde Facultatief Protocol bij het VN-Kinderrechtverdrag over een klachtenprocedure. Verwezen wordt naar de nieuwe kroniek die het afgelopen jaar het licht zag: J.E. Doek, 'Jaaroverzicht. Rechtspraak van het VN-Kinderrechtencomité', *FJR* 2021/47.

<sup>9</sup> Zie ook T. Liefwaard, 'Jaaroverzicht Internationale Kinderrechten 2019', *FJR* 2020/31.

<sup>10</sup> Committee on the Rights of the Child, *Concluding Observations and Recommendations*, UN Doc. CRC/C/NLD/CO/5-6, 9 maart 2022.

- 
- S. Bou-Sfia, *De betekenis van identiteitsrechten voor kinderen in het Nederlandse familierecht: een onderzoek naar de artikelen 8 IVRK en 8 EVRM*, Universiteit Utrecht, 17 september 2021.
  - C.R. Mol, *The Child's Right to Participate in Family Law Proceedings – Represented, Heard or Silenced?*, Universiteit Utrecht 28 januari 2022.